

# Medvěd jako společenský fenomén

V ýskyt medvěda je téma, které hýbe momentálně Valašskem a plní stránky novin lépe, než výsledky posledních voleb. Čím to, že toto v zásadě obyčejné zvíře tak přitahuje pozornost lidí? Je to jeho velikostí, vzácností, nebo jeho (i když jenom velice teoretickou) schopností útoku na člověka? Nebo je v tom něco víc?

Tato šelma fascinovala již neandertálce, jak dokládají nálezy kostí a zejména lebek jeskynního medvěda. Keltové i Germáni považovali medvěda za symbol síly a chytrosti a byl pro ně často ztotožněním nejlepších válečnických vlastností. Vikingští berserkové – fanatičtí bojovníci, kteří v bitvě propadali vražednému šílenství, chodili do

boje nazí, nebo oděni jenom v medvědí kůži. Vyslovení pravého jména této šelmy bylo tabu, hrozilo, že by se medvěd, rozumějící lidské řeči a nadán mocnou magickou silou, mohl okamžitě zjevit. Proto se jeho původní protoindoevropské jméno ursus (ničitel) nahradilo výrazy jako jedlík medu (medvěd) nebo hnědák (bear).

Slované spojovali medvěda s bohem Velesem, který byl ochráncem stád, ale i průvodcem na cestě podsvětím. V raném středověku obliba medvěda vrcholí, dokonce několik královských rodin odvozuje svůj původ od míšence lidské ženy a tohoto zvířete.

A proč zrovna medvěd zaujal tak silnou pozici v lidské mysli? Představte si, že vcházíte do jeskyně osvětlené jenom loučí a na hranici světla

Vás čeká vzpřímená postava, stojící na dvou nohách stejně jako vy. Zbytek těla je však zvířecí až démonický.

Právě fakt, že medvěd je v evropském prostoru člověku nejpodobnějším zvířetem, avšak silnějším a větším než on sám, z něho vytvořilo kultovní objekt. Navíc zimní spánek a následné jarní „oživení“ je dokonalou metaforou k lidskému pojmání koloběhu přírody. Až křesťanská církev se svým radikálním učním vyhlásí medvědovi válku, a když se jí nedaří využít jeho svátky k svému účelu (dodnes živé „vodění medvěda“), rozhodne se ho ponížít. Světci ho krotí pouhým slovem a na jarmarcích vystupuje v podřadném divadle. Medvěd se však v 20. století vrací a zajímá svou pozici ochránce a



**OBR.:** Lebka medvěda z paleontologické sbírky Muzea regionu Valašsko.

mentora lidí, a to zejména těch nejmenších v podobě plyšového zvířátka.

**Samuel Španihel, archeolog Muzea regionu Valašsko**